

BOGUSŁAWA BEK-GAIK

**SPRAWOZDANIE Z CAŁKOWITYCH DOCHODÓW
JAKO NOWY ELEMENT SPRAWOZDANIA FINANSOWEGO
– WYBRANE ASPEKTY TEORETYCZNE I PRAKTYCZNE**

Słowa kluczowe: sprawozdawczość finansowa, sprawozdanie z dochodów całkowitych, rachunek wyników

Keywords: financial reporting, statement of comprehensive income, income statement

Klasyfikacja JEL: M40

Wprowadzenie

Sprawozdanie z całkowitych dochodów¹ jest „najmłodszym” składnikiem sprawozdania finansowego wymaganego przez Międzynarodowe Standardy Sprawozdawczości Finansowej (MSSF). Obowiązek jego sporządzania wprowadziła Rada Międzynarodowych Standardów Rachunkowości (*International Accounting Standards Board* – IASB) od 1 stycznia 2009 roku.

Uzasadnieniem wprowadzenia sprawozdania z całkowitych dochodów była potrzeba oddzielenia zmian w kapitale własnym, wynikających z rozliczeń z właścicielami występującymi w roli udziałowców, od zmian niebędących wynikiem rozliczeń z właścicielami (*non-owner changes in equity*) oraz wykazania zysków i strat, które spółka uzyskała w ciągu okresu jako rezultat wszystkich działań i okoliczności, bez względu na miejsce ich ujęcia (wynik okresu lub inne pozycje kapitałów własnych).

W nowym sprawozdaniu finansowym – sprawozdaniu z całkowitych dochodów – jest prezentowany wynik całościowy². Wynik ten jest zgodny z koncepcją zwaną rachunkiem czystej nadwyżki (*clean surplus*), w myśl której wszystkie zmiany kapitału własnego, nie-

---

¹ Inne określenie w literaturze przedmiotu to sprawozdanie z wyniku całościowego, sprawozdanie z zysków całościowych (*comprehensive income*) sprawozdanie z dochodów całkowitych.

² Wynik (dochód, zysk) całościowy (całkowity), okreśłany w języku angielskim terminem *comprehensive income*, stanowi zmianę w kapitale własnym jednostki gospodarczej w ciągu okresu, wywołaną przez transakcje oraz inne zdarzenia wynikające ze źródeł nienależących do właściciela. Kategoria wyniku całościowego dotyczy zatem zmian w kapitale własnym w danym okresie, z wyjątkiem zmian będących rezultatem inwestycji dokonanych przez właścicieli.

pochodzące z transakcji podmiotu gospodarczego z jego właścicielami, należy ujmować jako wynik jego działalności w okresie sprawozdawczym.

Wprowadzenie wyniku całościowego miało na celu zwiększenie użyteczności i przejrzystości prezentowania informacji o dokonaniach jednostki. Ponadto, jak podaje literatura przedmiotu, wprowadzenie ostatecznie kategorii *comprehensive income* jest ściśle związane z coraz szerszym zastosowaniem w ostatnich latach wartości godziwej jako podstawy wyceny składników aktywów i zobowiązań jednostek gospodarczych³.

Wyrażany jest między innymi pogląd, że sprawozdanie dotyczące *comprehensive income* odwzorowuje jednocześnie dwie podstawy wyceny, tzn. zawiera zysk (stratę) netto związane z wyceną w koszcie historycznym, a wynik całościowy ogółem łączy się z wyceną w wartości godziwej⁴.

W niniejszym artykule skoncentrowano się na wybranych aspektach teoretycznych i praktycznych dotyczących sprawozdania z dochodów całkowitych. Przedstawiono również wyniki badań zagranicznych i polskich dotyczących sposobu prezentacji dochodów całkowitych i jego użyteczności decyzyjnej. Metodą badawczą zastosowaną w artykule były studia literaturowe, analiza regulacji dotyczących sprawozdania z całkowitych dochodów (głównie Międzynarodowy Standard Rachunkowości 1 *Prezentacja sprawozdań finansowych*, zwany dalej MSR 1) oraz analiza wyników badań autorów polskich i zagranicznych.

Podstawy teoretyczne i przesłanki wprowadzenia wyniku całościowego do praktyki

Celem sprawozdania z dochodów całkowitych jest pomiar wyniku. Istnieje kilka koncepcji tego pomiaru, a aktualne regulacje w praktyce bazują na jednej z nich – koncepcji czystej nadwyżki⁵.

W koncepcji zysku jako przyrostu dobrobytu (bogactwa, wartości) właścicieli, przyjmuje się, że kapitał stanowi zasób bogactwa (*wealth*) w danym okresie, a zysk stanowi korzyść, jaką jednostka uzyskuje z użycia kapitału.

---

³ Współcześnie systemy rachunkowości finansowej opierają się na mieszanym modelu wyceny – koszcie historycznym i wartości godziwej.

⁴ Należy również podkreślić, że kluczowym czynnikiem dla wprowadzenia sprawozdania z całkowitych dochodów był projekt o instrumentach finansowych (szczególnie ich wycena w wartości godziwej, która uwidoczniła problem przychodów/kosztów ujmowanych kapitałowo). Por. A. Szychta: *Pomiar i prezentowanie wyniku całościowego spółki kapitałowej w sprawozdaniu finansowym*, „Zeszyty Teoretyczne Rachunkowości” 2010, t. 59 (115), s. 124.

⁵ W teorii rachunkowości dyskutowane są dwie koncepcje ekonomiczne jako punkt wyjścia w definiowaniu i pomiarze zysku jako wyniku działalności podmiotu gospodarczego w danym okresie. Są to:
– koncepcja zysku jako przyrostu dobrobytu (bogactwa, wartości) właścicieli,
– koncepcja maksymalizacji zysku w określonych warunkach struktury rynku, popytu na produkt oraz kosztów, wiążąca się z traktowaniem zysku jako miary dokonań przedsiębiorstwa i jego zarządu.
Zob. szerzej: A. Szychta: *Pomiar i prezentowanie wyniku...*, s. 119; E. Hendriksen, M. van Breda: *Teoria rachunkowości*. Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2002, s. 294–295, 353; S. Newberry: *Reporting Performance: Comprehensive Income and its Components*, „ABACUS” 2003, Vol. 39, No. 3, s. 327.

Z kolei w koncepcji maksymalizacji zysków zysk jest postrzegany jako miernik efektywności przedsiębiorstwa i pracy jego zarządu. Jak pisze A. Szychta⁶, w tej koncepcji wynik finansowy ustalony w rachunkowości za dany okres działalności podmiotu gospodarczego powinien wyrażać rezultat decyzji podejmowanych przez kierownictwo i rezultat realizowanych procesów.

Wymienionym powyżej koncepcjom zysku odpowiadają dwie kategorie wyniku działalności podmiotów gospodarczych, które są ustalane w systemach rachunkowości i prezentowane w sprawozdaniach finansowych⁷:

- bieżący wynik operacyjny,
- dochód całkowity ogółem (*comrehensive income*)⁸.

Dochód całkowity jest konsekwencją zastosowania koncepcji zwanej rachunkiem czystej nadwyżki (*clean surplus*), w myśl której wszystkie zmiany kapitału własnego, nie pochodzące z transakcji podmiotu gospodarczego z jego właścicielami, należy ujmować jako wynik jego działalności w okresie sprawozdawczym. Druga koncepcja, nazywana rachunkiem zaciemnionej nadwyżki (*dirty surplus accounting*), dopuszcza, aby pewne zmiany wartości aktywów netto, inne niż zmiany spowodowane transakcjami z właścicielami, omijały rachunek zysków i strat i były ujmowane bezpośrednio w kapitale własnym w bilansie⁹.

Inne argumenty wymieniane w literaturze przedmiotu na rzecz koncepcji zysku całkowitego podaje między innymi K. Grabiński¹⁰. Są to:

- zysk całkowity lepiej przedstawia zdolność jednostki do generowania zysków w przyszłości,
- koncepcja zysku całkowitego jako czystej nadwyżki jest wewnętrznie spójna, mniej podatna na manipulacje oraz jest zgodna z teorią wyceny,
- zysk całkowity obejmuje swoim zasięgiem wszystkie źródła tworzenia wartości w jednostce,
- zysk całkowity zobowiązuje zarząd do brania pod uwagę w swojej działalności wszystkich czynników mających wpływ na tworzenie wartości w firmie,
- zysk całkowity minimalizuje negatywne skutki związane ze zjawiskiem aktywnego kształtowania zysków przez zarząd jednostki.

⁶ Por. A. Szychta: *Pomiar i prezentowanie wyniku...*, s. 119.

⁷ A. Szychta: *Dochody całkowite w sprawozdaniach finansowych największych spółek notowanych na GPW w Warszawie*, Acta Universitatis Lodziensis, „Folia Oeconomica” 2012, nr 263, s. 66

⁸ Charakterystykę tradycyjnego i współczesnego podejścia do definiowania i pomiaru wyniku finansowego przedstawili J. Gierusz oraz J. Gawrońska pisząc, że zasady pomiaru wyniku są ściśle związane z przyjętą definicją transakcji/zdarzenia gospodarczego, metodami ustalania wartości aktywów i zobowiązań, koncepcjami zachowania kapitału. Por. J. Gierusz, J. Gawrońska: *Ewolucja pojęcia wyniku finansowego a pomiar jego jakości*, „Zeszyty Teoretyczne Rachunkowości” 2012, t. 66 (122), s. 30.

⁹ Por. K. Grabiński: *Sprawozdanie z zysku całkowitego a bieżący zysk operacyjny – użyteczność decyzyjna w świetle badań naukowych*, „Zeszyty Teoretyczne Rachunkowości” 2012, t. 66 (122), s. 48–49.

¹⁰ *Ibidem*.

Koncepcja wyniku całościowego po raz pierwszy znalazła zastosowanie w regulacjach rachunkowości w USA w roku 1980¹¹. W praktyce rachunkowości jest stosowana od roku 1977¹².

Wprowadzenie sprawozdania z całkowitych dochodów jest efektem prac promujących międzynarodową harmonizację rachunkowości¹³.

Zasadniczym czynnikiem wprowadzenia sprawozdania z całkowitych dochodów był projekt o instrumentach finansowych (szczególnie ich wycena w wartości godziwej). Pooglądy na temat zasadności prezentowania wyniku całościowego były niejednolite¹⁴. Wątpliwości dotyczyły przede wszystkim prezentowania (raportowania) dwóch miar wyników finansowych – zysku netto i całkowitego dochodu, co może wprowadzać w błąd użytkowników sprawozdań finansowych i rodzić pytanie, która z tych miar jest właściwą dla podejmowania decyzji inwestycyjnych, decyzji kredytowych czy alokacji środków. Przeciwnicy wprowadzenia wyniku całościowego wskazywali również, że całkowity dochód będzie zmienny z okresu na okres i ta zmienność będzie związana z siłami rynkowymi, które są poza kontrolą kierownictwa. A zatem dochód całkowity jest bardziej miarą wyników przedsiębiorstwa niż miarą osiągnięć kierownictwa.

W zakresie raportowania całkowitych dochodów Rada rozważała następujące kwestie:

- czy wszystkie pozycje, które będą uznane zgodnie z standardami rachunkowości jako pozycje całkowitych dochodów, powinny być raportowane w sprawozdaniu o wynikach finansowych,
- czy łączna kwota całkowitych dochodów powinna być prezentowana,
- jak łączna kwota całkowitych dochodów powinna być nazwana i opisana,
- czy kwota dochodów całkowitych na akcję powinna być prezentowana.

---

¹¹ Termin całkowitych dochodów był po raz pierwszy wprowadzony w SFAC nr 3, który był wydany w grudniu 1980 r. Jednak termin całkowitych dochodów pojawił się już w SFAC nr 1 (FASB) „Cele raportowania finansowego”, który był wydany w listopadzie 1978 r. (por. *Statement of Financial Accounting Standards No. 130 Reporting Comprehensive Income* 1997, Financial Accounting Standards Board, 1997, Załącznik A, par. 36).

¹² Standard był stosowany dla lat obrotowych rozpoczynających się po 15 grudnia 1997 r. Aktualnie Rada Standardów Rachunkowości Finansowej (FASB) wydała zmienione wytyczne dotyczące raportowania dochodów całkowitych – *Comprehensive Income (Topic 220). Reporting of Amounts Reclassified Out of Accumulated Other Comprehensive Income, Accounting Standards Update*, FASB, February 2013. FASB uważa, że poprawi to sprawozdawczość finansową i zwiększy zbieżność z Międzynarodowymi Standardami Sprawozdawczości Finansowej (MSSF). Dla podmiotów publicznych nowy standard obowiązuje dla lat rozpoczynających się po 15 grudnia 2011 r. (oraz powiązanych okresów przejściowych w danych latach), podczas gdy podmioty niepubliczne obowiązuje od pełnego roku zakończonego po 15 grudnia 2012 r. Aktualizacja Standardów Rachunkowości (ASR) nr 2011-05 został wydany w czerwcu 2011 r.

¹³ Rada FASB (*Financial Accounting Standards Board*) dyskutowała raportowanie całkowitych dochodów z ASB (*Accounting Standards Board*) oraz ze stanowiącymi standardy członkami Komitetu Międzynarodowych Standardów Rachunkowości (*International Accounting Standards Committee – IASC*), Kanadyjskim Instytutem Kwalifikowanych Księgowych (*The Canadian Institute of Chartered Accountants*), Australijską Fundacją Badań Rachunkowości (*The Australian Accounting Research Foundation*) oraz Nowozelandzkim Stowarzyszeniem Księgowych (*New Zealand Society of Accountants*). Por. *Statement of Financial Accounting Standards No. 130...*, par. 43.

¹⁴ *Ibidem*, załącznik A.

Rada rozważała również sposoby prezentacji wyniku całościowego – w notach do sprawozdania finansowego, w sprawozdaniu ze zmian w kapitale czy też w jednym lub dwóch sprawozdaniach z wyników finansowych.

Głównym celem raportowania całkowitych dochodów było zachęcanie użytkowników sprawozdań finansowych do skoncentrowania się na komponentach, które składają się na całkowity dochód, a nie na ograniczaniu analizy wyłącznie do kwot raportowanych w ramach zysku netto i zysku na akcję¹⁵. Uznano również, że raportowanie wyniku całościowego wraz z przedstawieniem jego komponentów jest konieczne dla użytkowników sprawozdań finansowych w celu pełnego zrozumienia i poprawnej analizy ekonomicznych oraz wyników finansowych przedsiębiorstwa. Stwierdzono, że informacje zawarte w sprawozdaniu z całkowitych dochodów powinny być pomocne inwestorom, kredytodawcom i innym odbiorcom w ocenie działań jednostki, terminowości i wielkości jego przyszłych przepływów pieniężnych.

Ostatecznie został wydany *Financial Accounting Standard No. 130 Reporting Comprehensive Income* (zwany dalej FAS 130)¹⁶, na którym bazuje Międzynarodowy Standard Rachunkowości nr 1 *Prezentacja sprawozdań finansowych*, ustanawiający wymogi raportowania, ujawniania całkowitych dochodów oraz ich komponentów (przychodów, kosztów, zysków i strat) w zakresie pełnego sprawozdania finansowego ogólnego zastosowania.

FAS 130 podkreśla, że pozycje innych całkowitych dochodów mogą być znaczące dla mierzenia ekonomicznych i finansowych wyników przedsiębiorstwa, tak samo jak pozycje całkowitych dochodów, które są zawarte w zakresie pomiaru zysku netto, co oznacza, że jeżeli niektóre pozycje całkowitych dochodów zostaną pominięte w raportowaniu ekonomicznych i finansowych wyników, może to niekorzystnie wpłynąć na porównywalność oraz neutralność raportowanych informacji finansowych¹⁷.

Sprawozdanie z dochodów całkowitych w świetle obowiązujących regulacji

Od 1 stycznia 2009 roku Rada Międzynarodowych Standardów Rachunkowości wprowadziła do swoich regulacji koncepcję wyniku całościowego wraz ze zmianą MSR 1¹⁸. Ka-

¹⁵ *Ibidem*, par. 14.

¹⁶ *Financial Accounting Standard No. 130 Reporting Comprehensive Income* został wydany w 1997 r.

¹⁷ Por. *Statement of Financial Accounting Standards No. 130...*, par. 13.

¹⁸ Międzynarodowy Standard Rachunkowości 1 *Prezentacja sprawozdań finansowych*, 2007, [w:] Rozporządzenie Komisji (WE) Nr 1274/2008 z dnia 17 grudnia 2008 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1126/2008 przyjmujące określone międzynarodowe standardy rachunkowości (WE) nr 1606/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do Międzynarodowego Standardu Rachunkowości (MSR), Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej L 339/3, z dnia 18.12.2008 r. Kolejna zmiana została wprowadzona przez Rozporządzenie Komisji (UE) nr 475/2012 z dnia 5 czerwca 2012 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1126/2008 przyjmujące określone międzynarodowe standardy rachunkowości zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1606/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do Międzynarodowego Standardu Rachunkowości (MSR) 1 oraz Międzynarodowego Standardu Rachunkowości (MSR) 19.

tegoria wyniku całościowego dotyczy zatem zmian w kapitale własnym w danym okresie, z wyjątkiem zmian będących rezultatem inwestycji dokonanych przez właścicieli.

W MSR 1¹⁹ nie określono szczegółowych zasad prezentowania przychodów i kosztów w sprawozdaniu z całkowitych dochodów, zatem jednostka może ograniczyć się do ujawniania minimum pozycji, a wszystkie dodatkowe pozycje przedstawić w informacji dodatkowej.

MSR 1 nie określa wzoru sprawozdania z całkowitych dochodów – podaje jedynie minimalny zakres jego pozycji. Aktualnie są to²⁰:

- przychody,
- koszty finansowe,
- udział w zyskach lub stratach jednostek stowarzyszonych i wspólnych przedsięwzięć rozliczanych zgodnie z metodą praw własności,
- obciążenia z tytułu podatków,
- łączna kwota obejmująca sumy działalności zaniechanych (zob. MSSF 5).

W innych całkowitych dochodach należy ujawnić:

- zmiany w nadwyżce z przeszacowania środków trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych (zgodnie z MSR 16 „Rzeczowe aktywa trwałe” oraz MSR 38 „Wartości niematerialne”),
- zyski i straty aktuarialne z tytułu programu określonych świadczeń ujmowanych zgodnie MSR 19 „Świadczenia pracownicze”,
- zyski lub straty wynikające z przeliczenia pozycji sprawozdania finansowego jednostki działającej za granicą (zobacz MSR 21 „Efekty zmian kursów walut”),
- zyski lub straty z tytułu przeszacowania aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży inwestycji (zgodnie z MSR 39 „Instrumenty finansowe – ujmowanie i wycena”),
- efektywną część zysków lub strat instrumentów zabezpieczających w ramach zabezpieczania przepływów pieniężnych (zob. MSR 39 „instrumenty finansowe: ujmowanie i wycena”).

MSR 1 wymaga również ujawnienia podziału zysku lub pokrycia straty, a szczegółowo należy pokazać:

1. wynik za dany okres, który można przypisać do:
  - udziałów niedających kontroli oraz
  - udziałów jednostki dominującej;

---

¹⁹ Międzynarodowy Standard Rachunkowości 1 *Prezentacja sprawozdań finansowych*, 2007, [w:] Rozporządzenie Komisji (WE) Nr 1274/2008 z dnia 17 grudnia 2008 r. [...].

²⁰ Rozporządzenie Komisji (UE) nr 475/2012 z dnia 5 czerwca 2012 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1126/2008 [...], zgodnie z którym przedsiębiorstwa stosują zmiany standardów, o których mowa w art. 1 pkt 3 i 4, najpóźniej wraz z rozpoczęciem swojego pierwszego roku obrotowego rozpoczynającego się dnia 1 stycznia 2013 r. lub później.

2. sumę całkowitych dochodów za dany okres, którą można przypisać do:

- udziałów niedających kontroli oraz
- udziałów jednostki dominującej²¹.

Regulacje MSR 1 pozostawiają wiele swobody zarówno co do formy samego sprawozdania z całkowitych dochodów, jak i jego wewnętrznej struktury. MSR 1 pozostawia jednostkom wybór odnośnie do:

- formy prezentacji sprawozdania z całościowego wyniku finansowego,
- prezentacji kosztów,
- sposobu ujmowania podatku dochodowego,
- obowiązku prezentacji innych całkowitych dochodów.

Zakres przedmiotowy sprawozdania z całkowitych dochodów może być prezentowany w dwóch wariantach. Pierwszy z nich przewiduje jedno sprawozdanie z dokonań w okresie sprawozdawczym, co oznacza zastąpienie dotychczasowego rachunku zysków i strat sprawozdaniem uwzględniającym dodatkowo pozostałe składniki innych całkowitych dochodów (inne niż przychody/koszty uznane w wyniku finansowym okresie sprawozdawczego).

Drugi wariant to możliwość zaprezentowania oddzielnie dwóch sprawozdań o dokonaniach jednostki – rachunku zysków i strat oraz sprawozdania z całkowitych dochodów rozpoczynającego się od zysku bądź straty okresu/netto. Niezależnie od dokonanego wyboru formy prezentacji sprawozdania z całkowitych dochodów jednostka musi zdecydować, jakie składniki innych całkowitych dochodów ujawni w sprawozdaniu.

Jednostka może zaprezentować koszty w układzie porównawczym (rodzajowym) bądź w układzie kalkulacyjnym (funkcjonalnym), w zależności od tego, która forma prezentacji dostarcza informacji, które są wiarygodne i bardziej przydatne²².

Jednostka może prezentować pozycje innych całkowitych dochodów pomniejszone o odnośne skutki podatkowe lub przed ujęciem odnośnych skutków podatkowych, z wykazaniem łącznej kwoty podatku dochodowego odnoszącej się do tych składników.

Jeśli chodzi o sposób prezentacji innych całkowitych dochodów, to jednostka ma obowiązek prezentacji innych całkowitych dochodów w podziale na dwie sekcje²³:

- sekcja pierwsza – pozycje pozostałych całkowitych dochodów, które nie zostaną przeniesione na wynik w późniejszych okresach,
- sekcja druga – pozycje pozostałych całkowitych dochodów, które zostaną przeniesione na wynik w późniejszych okresach.

Na tej samej zasadzie alokuje się podatek od pozostałych całkowitych dochodów²⁴.

---

²¹ *Międzynarodowe Standardy Sprawozdawczości Finansowej*, IFRS Foundation, Stowarzyszenie Księgowych w Polsce, Warszawa 2011, MSR 1, par. 83.

²² *Międzynarodowe Standardy...*, 2011, MSR 1, par. 99.

²³ Rozporządzenie Komisji (UE) nr 475/2012 z dnia 5 czerwca 2012 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1126/2008 [...].

²⁴ Szerzej na ten temat zob. A. Szychta: *Dochody całkowite...*, s. 83–84.

Reasumując, w MSR 1 nie określono szczegółowych zasad prezentowania przychodów i kosztów w sprawozdaniu z całkowitych dochodów, zatem jednostka może ograniczyć się do ujawniania minimum pozycji, a wszystkie dodatkowe pozycje przedstawić w informacji dodatkowej. Analiza postanowień MSR 1 w odniesieniu do sprawozdania z całkowitych dochodów wyraźnie wskazuje, iż jednostki mogą wybrać różne rozwiązania, co niewątpliwie może prowadzić do braku porównywalności sprawozdania z całkowitych dochodów i utrudnień w analizie finansowej.

Należy zatem postawić pytanie, czy sprawozdanie z dochodów całkowitych rzeczywiście zwiększyło przejrzystość sprawozdania finansowego w zakresie prezentacji informacji o dokonaniach jednostki, czy wprost przeciwnie – utrudni analizę wyników (dokonań jednostki).

Badania naukowe dotyczące wyniku całkowitego

Badania zagraniczne

Użyteczność decyzyjna wyniku całościowego była przedmiotem badań wielu autorów zagranicznych²⁵. Autorzy badań poszukiwali głównie odpowiedzi na pytanie, która miara dokonań jednostki jest lepsza – tradycyjny wynik (zysk netto) czy całkowite dochody. Stawiali również pytanie, która z wymienionych miar dokonań jest bardziej powiązana ze zwrotem z akcji badanych spółek – czy tradycyjny zysk netto, czy dochód całkowity. Kolejnym problemem badawczym był i jest sposób prezentacji wyników całkowitych i jego wpływ na przejrzystość informacji sprawozdawczej. Zestawienie wyników przeprowadzonych badań wraz z najczęściej stawianymi pytaniami badawczymi zaprezentowano w tabeli 1.

Jedno z pierwszych badań zostało przeprowadzone przez D. Dhaliwala, K.R. Subramanyama i R. Trezevanta²⁶. Badania wykazały, że suma całkowitych dochodów jest bardziej związana ze stopą zwrotu niż tradycyjny wynik jednostki. Autorzy w badaniu zidentyfikowali szczególnie istotną pozycję w ramach innych całkowitych dochodów – niezrealizowane zyski /straty z wyceny krótkoterminowych papierów wartościowych (korekta wyniku o tę pozycję jest jeszcze bardziej skorelowana ze stopą zwrotu z akcji badanych spółek)²⁷.

Kolejni autorzy, G. Biddle i J.H. Choi²⁸, wyrazili pogląd, że różne składniki całkowitych dochodów są przydatne na różne sposoby użytkownikom sprawozdania finansowego.

---

²⁵ Por. D. Dhaliwal, K.R., Subramanyam, R. Trezevant: *Is Comprehensive Income Superior to Net Income as a Measure of Firm Performance?*, „Journal of Accounting and Economics” 1999 (January), Vol. 26, s. 43–67; O. Ferraro: *Comprehensive Income in Italy: Reporting Preferences and Its Effects on Performance Indicators*, „Journal of Modern Accounting & Auditing” 2011, Vol. 7, Issue 12, s. 1315–1328; G. Biddle, J.H. Choi: *Is Comprehensive Income useful?*, „Journal of Contemporary Accounting & Economics” 2006, Vol. 2, No. 1, s. 1–32.

²⁶ D. Dhaliwal, K.R. Subramanyam, R. Trezevant: *op.cit.*, s. 47.

²⁷ *Ibidem*, s. 43–67.

²⁸ G. Biddle, J.H. Choi: *op.cit.*, s. 10.

Tabela 1

Problematyka badań dotycząca wyniku całościowego

Temat	Pytania	Istniejące badania
Definicja zysku	1. Jak powinny być definiowane zyski i czym wyróżniają się od składników innych dochodów całkowitych (np. trwałość, funkcja, charakter, niepewność)?	Barker (2004), Linsmeier <i>et al.</i> (1997), Jones and Smith (2011)
Przydatność składników OCI (<i>other comprehensive income</i>)	2. Zysk czy dochody całkowite są lepszą miarą podsumowania wyników firmy?	Dhaliwal <i>et al.</i> (1999), Barton <i>et al.</i> (2010), Pronobis and Zulch (2010)
	3. Czy pozycje OCI dostarczają użytkownikom sprawozdań finansowych informacji przydatnych przy podejmowaniu decyzji finansowych?	<u>All Components</u> Dhaliwal <i>et al.</i> (1999), O'Hanlon, Pope (1999), Chambers <i>et al.</i> (2007), Kanagaretnam <i>et al.</i> (2009) <u>Individual Component</u> Soo, Soo (1994), Bartov (1997), Barth <i>et al.</i> (1996), Louis (2003), Campbell (2010)
	4. Czy sposób prezentacji (miejsce OCI (w sprawozdaniu finansowym – rachunek wyników, w zestawieniu zmian w kapitale własnym lub ujawnienie w notach może mieć wpływ na wykorzystywanie informacji przez inwestorów?	Hirst, Hopkins (1998), Maines, McDaniel (2000), Cahan <i>et al.</i> (2000), Chambers <i>et al.</i> (2007)
	5. Czy przejrzystość sprawozdawczości z dochodów całkowitych ma wpływ na wykorzystanie ich w decyzjach finansowych?	Hunton <i>et al.</i> (2006), Lee <i>et al.</i> (2006), Bamber <i>et al.</i> (2010)
	6. Czy dla inwestorów ma znaczenie miejsce prezentacji innych dochodów całkowitych?	
	7. Czy dochody całkowite powinny być ujawniane na jedną akcję, a jeśli tak, to czy powinno to mieć to samo znaczenie co wskaźnik EPS?	
	8. Jeśli metoda prezentacji wpływa na to, jak inwestorzy interpretują OCI, to która z nich jest najbardziej przejrzysta?	Hirst, Hopkins (1998)
Reklasyfikacja poprzez zysk	9. Czy OCI powinny być reklasyfikowane na wynik (recycling), czy powinno się takie rozwiązanie wyeliminować?	Tarca <i>et al.</i> (2008), Dong <i>et al.</i> (2011), Badertscher <i>et al.</i> (2011)
	10. Czy istnieją jakieś przypadki, kiedy reklasyfikację należałoby zastosować?	

Źródło: L.L. Rees, P.B. Shane: *Academic Research and Standard-Setting: The Case of Other Comprehensive Income*, „Accounting Horizons” 2012, Vol. 26, No 4, s. 794.

wego: G. Biddle i J.H. Choi²⁹, badając sprawozdania finansowe spółek amerykańskich za lata 1994–1998, wykazali, że zysk całkowity jest bardziej powiązany ze zwrotem z akcji badanych spółek. Zysk netto natomiast okazał się istotniejszą miarą z punktu widzenia zawierania kontraktów menedżerskich³⁰.

Podobne badania zostały przeprowadzone przez K. Kanagaretnama, R. Mathieu oraz M. Shehata³¹. Autorzy przeprowadzili badanie dotyczące użyteczności wyniku całościowego w Kanadzie na bazie sprawozdań finansowych 75 spółek kanadyjskich za lata 1998–2003. Próbowali znaleźć odpowiedź na pytanie, czy nowe wymaganie od kanadyjskich przedsiębiorstw raportowania całkowitych dochodów i ich komponentów dostarcza rynkowi papierów wartościowych przyrostu informacji istotnych dla wartości ponad tradycyjny zysk netto, reprezentujący podejście kosztu historycznego. Wyniki badań wykazały, że dochód całkowity jest mocniej związany z ceną akcji badanych spółek oraz ich stopą zwrotu niż zysk netto. Stwierdzono jednak, że zysk netto jest lepszą „zapowiedzią” przyszłości niż całkowite dochody. W rezultacie badań zidentyfikowano również szczególnie istotną pozycję w ramach innych dochodów całkowitych – zabezpieczenia Cash flow (*Cash flow hedges*). Okazało się, że ta pozycja jest znacząco powiązana z ceną i zwrotem rynkowym akcji.

Kolejne przeprowadzone badania³² dotyczyły sposobów prezentacji informacji o dochodzie całkowitym – czy w jednym sprawozdaniu, czy w dwóch? O. Ferraro³³ na przykładzie sprawozdań finansowych za rok 2009 notowanych włoskich spółek wykazał, że większość spółek wybrała opcję zakładającą dwa sprawozdania (opcja ta była pokierowana wielkością oraz znakiem OCI).

Wyniki badań innych autorów (badania Hirst i Hopkins³⁴) pokazały, że raportowanie innych komponentów dochodów całkowitych w oddzielnym sprawozdaniu pomaga analitykom w wykrywaniu sposobu zarządzania zyskami. Zaprzecza temu Chambers *et al.*³⁵, który w swoich badaniach udowodnił, że jest niewiele dowodów na to, by istniał przyrost informacji związany z komponentami dochodów całkowitych, jeśli są one raportowane osobno. Autor uważa, że mają one większą wartość informacyjną, gdy są raportowane osobno jako zmiany w kapitale własnym.

Kompleksowe badania dotyczące raportowania wyniku całościowego zostały przeprowadzone przez I. Goncharov i A. Hodgson³⁶. Autorzy przeanalizowali zyski netto i kom-

---

²⁹ *Ibidem*, s. 10.

³⁰ Por. K. Grabiński: *op.cit.*, s. 53.

³¹ K. Kanagaretnama, R. Mathieu, M. Shehata: *Usefulness of Comprehensive Income Reporting in Canada*, „Journal of Accounting and Public Policy” 2009, Vol. 28, s. 352.

³² O. Ferraro: *op.cit.*, s.1315–1328.

³³ *Ibidem*, s. 1315–1328.

³⁴ D.E. Hirst, P.E. Hopkins: *Comprehensive Income Reporting and Analysts' Valuation Judgments*, „Journal of Accounting Research” 1998, Vol. 36, Issue 3, s. 47–75.

³⁵ D. Chambers, T. J. Linsmeier, C. Shakespeare, T. Sougiannis: *An Evaluation of SFAS No. 130 Comprehensive Income Disclosures*, „Review of Accounting Studies” 2007, Vol. 12, s. 557–593.

³⁶ I. Goncharov, A. Hodgson: *Measuring and Reporting Income in Europe*, „Journal of International Accounting Research” 2011, Vol. 10, 1, s. 27–59.

ponenty dochodów całkowitych w 16 krajach Europy, używając niemal 56 700 obserwacji. Autorzy rozważali kilka istotnych zagadnień związanych z całkowitymi dochodami³⁷.

Wyniki badań jednoznacznie pokazały, że zysk netto zdominował całkowite dochody i nadal pozostał ważnym czynnikiem w podejmowaniu decyzji przez inwestora. Potencjalny inwestor używa nadal zysku netto dla celów informacyjnych, wyceny i przewidywania. Za przyczynę takiego stanu rzeczy według autorów badania można uznać fakt, że niezrealizowane komponenty wprowadzają zamieszanie i niepewność ich realizacji: są przejściowe i zmienne (łącznie całkowity dochód jest o 20–60% bardziej zmienny niż zysk netto). W konkluzji autorzy twierdzą, że zysk netto powinien być raportowany oddzielnie, a nie łączony z innymi całkowitymi dochodami.

W badaniu zidentyfikowano również komponenty innych całkowitych dochodów, które mają istotne znaczenie w analizie finansowej – niezrealizowane zyski i straty na papierach wartościowych przeznaczonych do sprzedaży i wycena transakcji i aktywów w walutach obcych.

W swoich wnioskach badania autorzy postulują, że w Europie (wcześniej pisząc na temat różnic kulturowych wpływających na systemy rachunkowości w różnych krajach) zysk netto powinien być nadal uznawany za podstawową miarę dokonania i podstawowy czynnik podejmowania decyzji, a pozostałe dochody (inne dochody całkowite) powinny być raportowane jako oddzielne komponenty.

Reasumując, wynik całościowy budzi wiele kontrowersji. Zwolennicy koncepcji twierdzą, że dochód całkowity jest lepszym miernikiem osiągnięć firmy ze względu na to, iż zawiera wszystkie zmiany w aktywach netto firmy w danym okresie raportowania, co oznacza, że obejmuje wszystkie źródła kreowania wartości i zmusza menedżerów do rozważania czynników zewnętrznych wpływających na firmę, a nie tylko czynników wewnętrznych.

Przeciwnicy natomiast twierdzą, iż z uwagi na fakt, że całkowity dochód zawiera pewną ilość przejściowych komponentów warunkowanych przez przyszłe wydarzenia, wprowadza on zamieszanie i niepewność oraz hamuje podejmowanie decyzji, ponieważ użytkownicy mogą poświęcać wiele czasu na wyeliminowanie przejściowych i nieistotnych komponentów³⁸. Niektórzy uznają (J. O'Hanlon i P. Pope³⁹), że całkowity dochód zawiera zewnętrzne i nieprzejrzyste komponenty, które zmniejszają możliwość przewidywania wyników długoterminowych⁴⁰.

---

³⁷ Po pierwsze, czy dochody całkowite powinny być prezentowane jako jedno zagregowane sprawozdanie z całkowitych dochodów, po drugie – czy dochody całkowite powinny wedle koncepcji zawierać wszystkie wydarzenia z danego okresu? Trzecim problemem badawczym poruszonym przez autorów był sposób realokacji komponentów całkowitych dochodów, tak aby wzmacniały one możliwość przewidywania przyszłych przepływów pieniężnych.

³⁸ L.L. Rees, P.B. Shane: *op.cit.*, s. 789–815.

³⁹ J.F. O'Hanlon, P.F. Pope: *The Value Relevance of U.K. Dirty Surplus Accounting Flows*, „British Accounting Review” 1999, Vol. 31, s. 459–482.

⁴⁰ Za: L.L. Rees, P.B. Shane: *op.cit.*, s. 789–815.

Przedstawione wyniki badań pokazują, że zyski są lepszym wskaźnikiem przyszłych przepływów pieniężnych – całkowity wynik posiada elementy o niskiej trwałości przy niewielkiej implikacji dla przyszłych przepływów pieniężnych. Również biorąc pod uwagę założenie, że ocena zarządzania przez kierownictwo jest podstawową rolą sprawozdania finansowego – zysk netto jest właściwszą miarą oceny działań kierownictwa.

Badania polskie

W polskiej literaturze przedmiotu badania praktyczne dotyczące istoty, struktury i użyteczności informacyjnej sprawozdania z dochodów całkowitych przeprowadziło dotychczas niewielu autorów⁴¹, między innymi: E. Walińska i B. Bek-Gaik, B. Bek-Gaik, A. Szychta.

W pierwszym badaniu (badaniu pilotażowym)⁴² autorki przeanalizowały informacje publikowane w sprawozdaniu finansowym spółek wchodzących w skład indeksu WIG 20 z roku 2009 oraz spółek mieszczących się w tym indeksie w ostatnich pięciu latach⁴³. Wyniki przeprowadzonych przez autorki badań pozwoliły na sformułowanie następujących wniosków – większość spółek wybrała wariant prezentowania dwóch sprawozdań: osobno tradycyjnego rachunku zysków i strat i sprawozdania z innych całkowitych dochodów (80,95%). Spółki zaprezentowały różne pozycje innych całkowitych dochodów i zastosowały również różne nazewnictwo dla określenia tej samej kategorii przychodów/kosztów kapitałowych.

Wyniki badań autorek dotyczące analizy struktury sprawozdania z całkowitych dochodów pozwoliły stwierdzić, że praktyka polska przyjęła następujący standard prezentacji innych całkowitych dochodów – niezależnie od wybranej formy tego sprawozdania:

- przychody/koszty z tytułu różnic kursowych z przeliczenia jednostek zależnych,
- przychody/koszty z tytułu zabezpieczeń przepływów pieniężnych,
- zysk/strata netto z tytułu aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży,
- podatek dochodowy odroczony w odniesieniu do pozostałych dochodów całkowitych.

---

⁴¹ E. Walińska, B. Bek-Gaik: *Sprawozdanie z całkowitych dochodów w praktyce polskich spółek giełdowych*, „Zeszyty Teoretyczne Rachunkowości”, tom 62 (118), SKwP, Warszawa 2011, s. 325-341; B. Bek-Gaik: *Prezentacja informacji o dokonaniach spółki w sprawozdaniu finansowym – podejście standardowe czy indywidualne?* [w:] S. Sojak (red.): *Rachunkowość – Dylematy praktyki gospodarczej*, Wydawnictwo Naukowe Mikołaja Kopernika, Toruń 2012, s. 85-102; A. Szychta: *Wynik całościowy w sprawozdaniach finansowych spółek publicznych*, [w:] I. Sobańska, M. Turzyński (red.): *Rachunkowość, audyt i kontrola w zarządzaniu*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2011, s. 81-108; A. Szychta: *Dochody całkowite w sprawozdaniach ...*, *op.cit.*, s. 65-88.

⁴² E. Walińska, B. Bek-Gaik: *op.cit.*, s. 325-341.

⁴³ Autorki uznały, iż te właśnie spółki stanowią dobrą próbę badawczą dla omawianego zagadnienia z uwagi na swoją wielkość, jak i na fakt, iż prawdopodobieństwo występowania przychodów/kosztów uznawanych bezpośrednio w kapitale własnym w ich sprawozdaniach jest wyższe niż w innych spółkach.

Autorki zwróciły również uwagę na to, że poważnym mankamentem sprawozdania z całkowitych dochodów jest zastosowanie różnego nazewnictwa dla tej samej kategorii i różnej formy prezentacji innych całkowitych dochodów.

Powyższe wnioski potwierdziły badania B. Bek-Gaik⁴⁴ dotyczące formy prezentacji sprawozdania z całkowitych dochodów oraz ujawnień w zakresie przychodów i kosztów w sprawozdaniu z całkowitych dochodów⁴⁵. Autorka jednoznacznie stwierdziła, że spółki zastosowały minimalne podejście do prezentacji przychodów i kosztów w sprawozdaniu z całkowitych dochodów, a pozostałe pozycje wymagane przez MSR 1 ujawniły w notach do sprawozdania z całkowitych dochodów.

Kolejne badania przeprowadziła A. Szychta⁴⁶. W swoim pierwszym badaniu przeanalizowała relacje innych całkowitych dochodów do zysku (straty) netto oraz poziom zmienności całkowitych dochodów ogółem, wykazanych w skonsolidowanych sprawozdaniach finansowych za 2009 rok 20 spółek wchodzących w skład WIG20. W drugim badaniu⁴⁷ autorka – dokonując przeglądu skonsolidowanych sprawozdań finansowych spółek WIG20 2009 i 2010 – przeanalizowała sposób prezentacji i ujawniania oraz poziomu wartości dochodu całkowitego i innych całkowitych dochodów w największych 24 spółkach rynku podstawowego na GPW w Warszawie.

Główne wnioski autorki to:

- badane spółki w większości prezentują dochody całkowite i ich część składową – inne całkowite dochody w dwóch oddzielnych sprawozdaniach,
- struktura prezentacji innych całkowitych dochodów jest niejednolita, co utrudnia porównywalność,
- spółki stosują różne i nieprecyzyjne określenia dla składników innych całkowitych dochodów,
- tylko niektóre spółki (w badaniu autorki 50%) zamieszczają noty dotyczące składników innych całkowitych dochodów.

Autorka stwierdza, że forma prezentacji składników innych całkowitych dochodów i ujawnianie danych z nimi związanych w notach są nieprzejrzyste, co nie sprzyja wzrostowi użyteczności informacyjnej sprawozdania. Potwierdza to opinię E. Walińskiej i B. Bek-Gaik, że żadna ze spółek nie dostarczyła wzorca sprawozdania z całkowitych dochodów.

Sprawozdanie jest nieprzejrzyste i cechuje się brakiem porównywalności. Jego pozycje prezentowane są „luźno” – bez wzajemnego powiązania i bez jasnego odniesienia do prezentowanych pozycji kapitału własnego. Wymienione mankamenty prezentacji całkowitych

---

⁴⁴ B. Bek-Gaik: *op.cit.*, s. 85–102.

⁴⁵ Na potrzeby badania autorka przeanalizowała informacje publikowane w sprawozdaniu finansowym spółek wchodzących w skład indeksu WIG 20 z lat 2009 i 2010. Przeprowadzone badanie zostało podzielone na dwa etapy: w etapie I przeanalizowano sprawozdania z całkowitych dochodów spółek w celu określenia formy prezentacji wyniku całościowego oraz jego wewnętrznej struktury, w etapie II przeanalizowano sposoby prezentacji przychodów i kosztów w sprawozdaniu z całkowitych dochodów.

⁴⁶ A. Szychta: *Wynik całościowy w sprawozdaniach...*, s. 81–108.

⁴⁷ A. Szychta: *Dochody całkowite w sprawozdaniach...*, s. 65–88.

tych dochodów sugerują, iż należałoby wypracować określony standard sprawozdawczości, który w jasny i wyrazisty sposób prezentowałby całkowite dochody, a jednocześnie umożliwiłby weryfikację zaprezentowanych danych w poszczególnych elementach sprawozdania finansowego.

Podsumowanie

Sprawozdanie z całkowitych dochodów jest nowym elementem sprawozdania finansowego, które ma na celu zwiększenie przejrzystości informacji dotyczących dokonań jednostki. Powstaje jednak pytanie, czy sprawozdanie z całkowitych dochodów rzeczywiście zwiększa zakres informacji o dokonaniach jednostki. Z uwagi na to, że MSR 1 pozostawia jednostkom wiele swobody zarówno co do formy samego sprawozdania, jak i jego wewnętrznej struktury, nie wypracowano w praktyce jednolitego standardu sprawozdawczego dla tego sprawozdania.

Wyniki badań zagranicznych wskazują na wiele problemów, jakie niesie ze sobą wprowadzenie wyniku całościowego. Dotyczą one przede wszystkim prezentowania dwóch miar wyników finansowych, a tym samym trudności analizowania wyników firmy. Badacze zastanawiają się również nad tym, czy pozycje OCI dostarczają użytkownikom sprawozdań finansowych informacji przydatnych przy podejmowaniu decyzji finansowych.

Z kolei wyniki badań polskich autorów skupiają się głównie na formie prezentacji dochodów całkowitych. Wskazują one, iż w praktyce polskiej mamy do czynienia z indywidualnym podejściem do zasad prezentacji informacji o innych całkowitych dochodach. Niewątpliwą wadą takiego sposobu prezentacji jest brak możliwości porównywania poszczególnych kategorii sprawozdań między spółkami – analiza porównawcza jest pracochłonna i wymaga poszukiwania danych w wielu notach. Na pewno należy wypracować jednolity sposób prezentacji sprawozdania z całkowitych dochodów – określony standard sprawozdawczości, który w jasny i wyrazisty sposób prezentowałby całkowite dochody, a jednocześnie umożliwiłby weryfikację zaprezentowanych danych w wymienionych sprawozdaniach i właściwą analizę dokonań jednostki.

Reasumując, wynik całościowy jest nową kategorią ekonomiczną testowaną w praktyce gospodarczej, mającą zarówno swoich zwolenników, jak i przeciwników. Oczywisty wydaje się fakt zapotrzebowania na badania praktyczne (szczególnie w polskiej praktyce gospodarczej) sposobu raportowania i użyteczności decyzyjnej tego wyniku. Tylko bowiem praktyka zweryfikuje zasadność jego wprowadzenia i oceni, czy podniosło ono jakość informacji w sprawozdaniu finansowym o dokonaniach jednostki.

Literatura

Bek-Gaik B.: *Prezentacja informacji o dokonaniach spółki w sprawozdaniu finansowym – podejście standardowe czy indywidualne?*, [w:] S. Sojak (red.): *Rachunkowość – Dylematy praktyki gospodarczej*, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, Toruń 2012.

- Biddle G., Choi J.H.: *Is Comprehensive Income useful?*, „Journal of Contemporary Accounting & Economics” 2006 (June), Vol. 2, No. 1.
- Chambers D., Linsmeier T.J., Shakespeare C., Sougiannis T.: *An Evaluation of SFAS No. 130. Comprehensive Income Disclosures*, „Journal of Business Finance and Accounting” 2007, Vol. 27 (9–10).
- Comprehensive Income (Topic 220). Reporting of Amounts Reclassified Out of Accumulated Other Comprehensive Income, Accounting Standards Update*, FASB, February 2013.
- Dhaliwal D., Subramanyam K. R., Trezevant R.: *Is Comprehensive Income Superior to Net Income as a Measure of Firm Performance?*, „Journal of Accounting and Economics” 1999 (January), Vol. 26.
- Ferraro O.: *Comprehensive Income in Italy: Reporting Preferences and its Effects on Performance Indicators*, „Journal of Modern Accounting & Auditing” 2011 (December), Vol. 7, Issue 12.
- Gierusz J., Gawrońska J.: *Ewolucja pojęcia wyniku finansowego a pomiar jego jakości*, „Zeszyty Teoretyczne Rachunkowości” 2012, t. 66 (122).
- Goncharov I., Hodgson A.: *Measuring and Reporting Income in Europe*, „Journal of International Accounting Research” 2011, Vol. 10.
- Grabiński K.: *Sprawozdanie z zysku całkowitego a bieżący zysk operacyjny – użyteczność decyzyjna w świetle badań naukowych*, „Zeszyty Teoretyczne Rachunkowości” 2012, t. 66 (122).
- Hendriksen E., van Breda M.: *Teoria rachunkowości*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2002.
- Hirst D.E., Hopkins P.E.: *Comprehensive Income Disclosure and Analysts' Valuation Judgements*, „Journal of Accounting Research” 2007, Vol. 36, Issue 3.
- Kanagaretman K., Mathieu R., Shehata M.: *Usefulness of Comprehensive Income Reporting in Canada*, „Journal of Accounting and Public Policy” 2009, Vol. 28.
- Międzynarodowe Standardy Sprawozdawczości Finansowej*, IFRS Foundation, Stowarzyszenie Księgowych w Polsce, Warszawa 2011, MSR 1.
- Międzynarodowy Standard Rachunkowości 1 *Prezentacja sprawozdań finansowych*, 2007, [w:] Rozporządzenie Komisji (WE) Nr 1274/2008 z dnia 17 grudnia 2008 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1126/2008 przyjmujące określone międzynarodowe standardy rachunkowości (WE) nr 1606/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do Międzynarodowego Standardu Rachunkowości (MSR), Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej L 339/3, z dnia 18.12.2008 r.
- Newberry S.: *Reporting Performance: Comprehensive Income and its Components*, „ABACUS” 2003, Vol. 39, No. 3.
- O’Hanlon J.F., Pope P.F.: *The Value Relevance of U.K. Dirty Surplus Accounting Flows*, „British Accounting Review” 1999, Vol. 31.
- Rees L.L., Shane P.B.: *Academic Research and Standard-Setting: The Case of Other Comprehensive Income*, „Accounting Horizons” 2012, Vol. 26, No. 4.
- Rozporządzenie Komisji (UE) nr 475/2012 z dnia 5 czerwca 2012 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1126/2008 przyjmujące określone międzynarodowe standardy rachunkowości zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1606/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do

- Międzynarodowego Standardu Rachunkowości (MSR) 1 oraz Międzynarodowego Standardu Rachunkowości (MSR) 19.
- Rozporządzenie Komisji (UE) nr 475/2012 z dnia 5 czerwca 2012 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1126/2008 przyjmujące określone międzynarodowe standardy rachunkowości zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1606/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do Międzynarodowego Standardu Rachunkowości (MSR) 1 oraz Międzynarodowego Standardu Rachunkowości (MSR) 19.
- Statement of Financial Accounting Standards No. 130 Reporting Comprehensive Income* 1997, Financial Accounting Standards Board, 1997.
- Szychta A.: *Dochody całkowite w sprawozdaniach finansowych największych spółek notowanych na GPW w Warszawie*, Acta Universitatis Lodziensis, „Folia Oeconomica” 2012, nr 263.
- Szychta A.: *Pomiar i prezentowanie wyniku całościowego spółki kapitałowej w sprawozdaniu finansowym*, „Zeszyty Teoretyczne Rachunkowości” 2010, t. 59 (115).
- Szychta A.: *Wynik całościowy w sprawozdaniach finansowych spółek publicznych*, [w:] I. Sobańska, M. Turzyński (red.): *Rachunkowość, audyt i kontrola w zarządzaniu*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2011.
- Walińska E., Bek-Gaik B.: *Sprawozdanie z całkowitych dochodów w praktyce polskich spółek giełdowych*, „Zeszyty Teoretyczne Rachunkowości” 2011, t. 62 (118).

dr inż. Bogusława Bek-Gaik
AGH Akademia Górniczo-Hutnicza w Krakowie
Wydział Zarządzania
Katedra Ekonomii, Finansów i Zarządzania Środowiskiem

Streszczenie

Sprawozdanie z całkowitych dochodów jest „najmłodszym” składnikiem sprawozdania finansowego wymaganego przez Międzynarodowe Standardy Sprawozdawczości Finansowej (MSSF). Obowiązek jego sporządzania wprowadziła Rada Międzynarodowych Standardów Rachunkowości (*International Accounting Standards Board* – IASB) od 1 stycznia 2009 roku.

Wprowadzenie wyniku całościowego miało na celu zwiększenie użyteczności i przejrzystości prezentowania informacji o dokonaniach jednostki. Ponadto, jak podaje literatura przedmiotu, wprowadzenie ostatecznie kategorii *comprehensive income* jest ściśle związane z coraz szerszym zastosowaniem w ostatnich latach wartości godziwej jako podstawy wyceny składników aktywów i zobowiązań jednostek gospodarczych

W niniejszym artykule skoncentrowano się na wybranych aspektach teoretycznych i praktycznych dotyczących sprawozdania z dochodów całkowitych. Metodą badawczą zastosowaną w artykule były studia literaturowe, analiza regulacji dotyczących sprawozdania z całkowitych dochodów (głównie Międzynarodowy Standard Rachunkowości 1 *Prezentacja sprawozdań finansowych*) oraz analiza wyników badań autorów polskich i zagranicznych.

**COMPREHENSIVE INCOME STATEMENT
AS A NEW ELEMENT OF FINANCIAL STATEMENTS
– SELECTED THEORETICAL AND PRACTICAL ASPECTS**

Summary

The Comprehensive income statement is ‘the youngest’ element of financial statements required by the International Financial Reporting Standards (IFRS). The obligation of its drafting was introduced by the IASB (International Accounting Standards Board) on January 1st 2009.

Comprehensive income was introduced to increase the usefulness and transparency of individual entities’ results presentation. According to scientific literature, the eventual introduction of the comprehensive income category is closely linked to the wider use of fair value as a basis for the valuation of assets and liability components of business entities.

This article focuses on some theoretical and practical aspects of the statement of comprehensive income. It also presents the results of foreign and Polish research on the presentation of comprehensive income and its decision-making usefulness. The research method used in the article used in the article consisted in performing literature studies, analyzing regulations regarding the statement of comprehensive income (mainly the International Accounting Standard 1 Presentation of Financial Statements) as well as analyzing the results of research conducted by Polish and foreign authors.

